درآمد راتلج بر مطالعات تئاتر و اجرا

مؤلف: اریکا فیشر ـ لیشته

مترجمان:
شیرین بزرگمهر (عضو هیأت علمی دانشگاه هنر)
سحر مشگین‌قلم (کارشناس ارشد ادبیات نمایشی)

www.ketab.ir

سرشناسه: فیشر-لیشته، اریکا، ۱۹۴۳ - م.
Fischer-Lichte, Erika
عنوان و نام پدیدآور : درآمد راتلج بر مطالعات تئاتر و اجرا/اریکا فیشر - لیشته ؛ مترجمان: شیرین بزرگمهر، سحر مشگین‌قلم
مشخصات نشر: تهران: دانشگاه هنر، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری : ۲۳۰ ص.؛ مصور.
شابک : ۱-۱۷-۶۵۱۳-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
یادداشت : عنوان اصلی: . Theaterwissenschaft: Eine Einfuhrung in die Grundlagen des Fachs
یادداشت : اصل کتاب به زبان آلمانی است و کتاب حاضر از متن انگلیسی با عنوان
"The Routledge introduction to theatre and performance studies" به فارسی برگردانده شده است.
یادداشت : نمایه.
موضوع : نمایش
موضوع : Theatre
موضوع : نمایش -- تحقیق
موضوع : Theatre -- Research
موضوع : هنرهای نمایشی
موضوع : Performing arts
موضوع : هنرهای نمایشی -- تحقیق
موضوع : Performing arts -- Research
شناسه افزوده : بزرگمهر، شیرین، ۱۳۲۶ -، مترجم
شناسه افزوده : دانشگاه هنر
شناسه افزوده :مشگین‌قلم، سحر، ۱۳۶۰ -، مترجم
رده بندی دیویی : ۷۹۲
رده بندی کنگره : ۱۳۹۶ ۴د۹ف/ ۷ ۷۲
شماره کتابشناسی ملی : ۴۹۷۳۲۸۳

کلیه حقوق این اثر برای دانشگاه هنر محفوظ است.
نشانی: تهران، خیابان حافظ، خیابان سرهنگ سخایی، بین تقاطع بلوار تیر و فردوسی، شماره ۵۸، دانشگاه هنر، تلفن:۶۶۷۲۵۶۸۲
artpub@art.ac.ir

درآمد راتلج بر مطالعات تئاتر و اجرا

مترجمان: شیرین بزرگمهر، سحر مشگین‌قلم

ویراستار ادبی: ولی‌اله کاووسی
انتخاب عکس روی جلد: شیرین بزرگمهر
ناشر: دانشگاه هنر
چاپ و صحافی: چاپ و نشر مهدیه
نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۷
قیمت: ۲۳۰۰۰ تومان
شمارگان: ۱۰۰۰

www.ketab.ir

درآمدی بر مطالعات تئاتر و اجرا

درآمد اریکا فیشر-لیشته به رشتهٔ مطالعات تئاتر و اجرا راهنمای قابل استناد و فراگیری برای مطالعهٔ تمامی اَشکال تئاتر است. ساختار سه‌بخشی آن، شامل ساده‌ترین و بنیادی‌ترین مسائل مربوط به اجرا و نیز مسائل پیچیده و درهم‌تنیدهٔ مورد بحث در این رشتهٔ پیشرفته‌تر است:

بخش اول؛ مفاهیم اصلی برای پژوهش تئاتر و اجرا که شامل زبان و ایده‌های کلیدی کارآمد برای اندیشیدن و گفت‌وگو دربارهٔ تئاتر است، مانند مفاهیم اجرا، ایجاد معنا، و رویداد تئاتری به‌عنوان تجربه‌ای مشترک بین بازیگران و تماشاگران. همچنین این مفاهیم را با دنبال کردن تاریخ مطالعات تئاتری و اجرا به‌عنوان رشته‌ای دانشگاهی در نظر می‌گیرد.

بخش دوم؛ زمینه‌ها، نظریه‌ها، و روش‌ها؛ بر چگونگی تحلیل یک اجرا و چگونگی انجام پژوهش تاریخ‌نگارانهٔ تئاتری نظر دارد. این قسمت به «انجام» مطالعات تئاتر و اجرا، مانند ایجاد و فهم رویکردهای روش‌شناسانهٔ مختلف، استفادهٔ مؤثر از منابع، و شکل دادن ساختارهای نظری توجه دارد.

بخش سوم؛ پس راندن محدودیت‌ها؛ درس‌های بخش اول و دوم را بسط می‌دهد تا با تئاتر و اجرا در بستری جهانی تعامل داشته باشند. بخش سوم مفهوم «درهم‌تنیدگی فرهنگ‌های اجرا» را معرفی می‌کند، ارتباط تئاتر با هنرهای دیگر را بررسی می‌کند، و عناصر قابل تغییر زیبایی‌شناسی اجرا را مشخص می‌سازد.

مطالعات موردی در کتاب حاضر بنیان بحث نظری در تمرین تئاتری را شکل می‌دهند. گزارش‌هایی متمرکز از نمایش‌ها، اجراگران، و اجراها، توسعهٔ مطالعات تئاتر و اجرا به‌عنوان رشته‌ای آکادمیک و خود تئاتر را به عنوان شکلی از هنر ترسیم می‌کنند. این کتاب جامع‌ترین و کامل‌ترین درآمد برای چنین موضوعی است که به‌دست یکی از بهترین پژوهشگران این رشته نوشته شده است.

اریکا فیشر-لیشته استاد مطالعات تئاتری در دانشگاه فرای[1] برلین و دارای کرسی استادی در انستیتو مطالعات پیشرفته دربارهٔ «درهم‌تنیدگی فرهنگ‌های اجرا» است که در سال ۲۰۰۸ تأسیس شد. احیای

1. Freie

www.ketab.ir

دیونیسوس: اجراهای اوریپید، باکای در دنیایی در حال جهانی شدن[1] (۲۰۱۴)، ایبسن جهانی: اجرای مدرنیتهٔ چندگانه[2] (۲۰۱۰)، قدرت قابل تغییر اجرا: زیبایی‌شناسی جدید[3] (۲۰۰۸، آلمان ۲۰۰۴)، و تئاتر، قربانی، آیین: پیگردی فرم‌های تئاتر سیاسی[4] (۲۰۰۵) شماری از کتاب‌های او هستند.

مینو ارجمند، مترجم و ویراستار متن از آلمانی به انگلیسی، استادیار رشتهٔ زبان انگلیسی در دانشگاه بوستون است. پژوهش او بر ارتباط تئاتر و محاکمات سیاسی در آلمان و ایالات متحده بعد از دوران جنگ متمرکز شده‌است. رامونا ماس[5]، ویراستار متن انگلیسی، مدرس مطالعات تئاتری در دانشگاه فرایبرلین و مسئول پیشین انستیتو مطالعات پیشرفته دربارهٔ «درهم‌تنیدگی فرهنگ‌های اجرا» است. تمرکز او بر مطالعات بین‌رشته‌ای تئاتر و فلسفه قابل توجه است.

www.ketab.ir

1. Dionysus Resurrected: Performances of Euripides, The Bacchae in a Globalizing World
2. Global Ibsen: Performing Multiple Modernities
3. The Transformative Power of Performance: A New Aesthetics
4. Theatre, Sacrifice, Ritual: Exploring Forms of Political Theatre
5. Ramona Mosse

فهرست مطالب

پیشگفتار نویسنده ۴
پیشگفتار ویراستار ۶
پیش درآمد: اپا هیچ چیز تئاتر است؟ ۹

بخش اول
مفاهیم اصلی پژوهش تئاتر و اجرا ۱۳
۱.مفهوم تئاتر ۱۵
۲.تاریخچهٔ این رشته ۲۰
۳.مفهوم اجرا ۲۷

بخش دوم
روش شناسی‌ها ۶۱
۴.تحلیل اجرا ۶۴
۵.تاریخ نگاری تئاتر ۸۹
۶.نظریه بنیاد کردن تئاتر و اجرا ۱۱۹

بخش سوم
عقب راندن مرزها ۱۳۱
۷.در هم تنیدن فرهنگ های اجرا ۱۳۲
۸.اجرا کردن هنرها ۱۶۴
۹.اجراهای فرهنگی ۱۹۱

سخن پایانی: همه چیز تئاتر نیست ۲۱۱
کتاب شناسی ۲۱۶
فهرست اسامی وگروه های اجرا ۲۲۸
فهرست موضوع ۲۳۱
فهرست آثار ۲۳۵

www.ketab.ir

پیشگفتار نویسنده

این کتاب درآمدی بر مطالعات تئاتر و اجرا است و نشان می‌دهد که مطالعات تئاتر و اجرا دو رشتهٔ جداگانهٔ مطالعاتی نبوده بلکه همزیستی تنگاتنگی با یکدیگر دارند. این رشته‌ها در تقابل با یکدیگر نبوده، بلکه بر اساس یکدیگر ساخته شده‌اند و کامل‌کنندهٔ یکدیگرند. در آلمان مطالعات تئاتر از آغاز به‌عنوان مطالعات اجرا مطرح و نظریه‌پردازی شده است. در این کتاب هر دوی آن‌ها به‌عنوان رشته‌های آکادمیک استوار بر پژوهش در نظر بوده‌اند و آموزش عملی بازیگران/ کارگردان/ طراح صحنه مورد توجه نبوده است. این درآمد در پی ارائهٔ مجموعه‌ای از «فرمول‌ها» نیست که بتوان برای تحلیل کارآمد یک اجرا، پژوهش موردی مطالعهٔ‌تاریخی، یا نگارش مقاله‌ای در مورد نظریه به کار گرفت. سود بلکه در پی آن است که به دانشجویان ابزارهای اساسی ورود به نظم ــ از منظر فردی آن‌ها ــ و توسعه و تیز کردن پرسش‌های پژوهشی مورد توجه آن‌ها را ارائه دهد. هریک از سه بخش کتاب به دانشجویان انگیزه‌ای متفاوت می‌دهد وارد رشته شوند و به آن‌ها می‌آموزد تا موقعیت خود را در مطالعات تئاتر و اجرا تبیین کنند.

اولین قسمت کتاب مفاهیم کلیدی تئاترو اجرا را واکاوی کرده و تاریخچهٔ اجمالی آن‌ها را ارائه می‌دهد. همچنین در پی آن است که چگونه مفهوم تئاتر در زبان‌های متفاوت، متن‌های فرهنگی، و لحظات تاریخی تغییر کرده‌است. از این رو نیاز داریم با این پرسش شروع کنیم که تئاتر برای ما به چه معناست؟ زمانی که راجع به تئاتر صحبت می‌کنیم، به چه نوع رویدادهایی اشاره می‌کنیم؟ پاسخ به این پرسش به ناچار منجر به مفهوم بنیادی دومی برای رشته ـ اجرا می‌شود. همچون مفهوم تئاتر، مفهوم اجرا نیز معناها و دلالت‌های ضمنی متعددی دارد. با تعریف اجرا به‌عنوان عملی شکل گرفته در لحظهٔ مواجهه و تعامل میان بازیگران و تماشاگران، اساس نظری کتاب را نیز شکل می‌دهیم. همین‌طور، در قسمت اول کتاب چگونگی ایجاد مطالعات تئاتر به‌عنوان رشته‌ای آکادمیک در ایالات متحده و آلمان در طول قرن بیستم بررسی می‌شود. این بخش توجهی ویژه به «چرخش اجرایی[1]»در اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم در هر دو فرهنگ داشته و ایجاد مطالعات اجرا را

1. Performative Turn

www.ketab.ir

به‌عنوان یک رشته در ایالات متحده در طول دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ دنبال می‌کند. بحث‌های موجود در قسمت اول بر این مسئله تأکید دارند که نه مفاهیم و نه رشته‌ها، هیچ‌کدام نمی‌توانند قطعی تلقی شوند، بلکه باید در زمینه‌های تاریخی متغیر در نظر گرفته شده و همواره بازنگری شوند.

در قسمت دوم کتاب سه رشتهٔمهم مطالعات تئاتر و اجرا: تحلیل اجرا، تاریخ‌نگاری تئاتر، و رویکردها به نظریه معرفی شده‌اند که روش‌شناسی‌های مربوط به هر یک از این سه رشته از طریق مثال‌هایی از پروژه‌های پژوهشی مختلف، که دانشجویان ممکن است علاقه‌مند به انجام آن‌ها باشند، توضیح داده می‌شوند. در نهایت، انتخاب روش و رویکرد نظری بر اساس پرسش‌های ویژه‌ای خواهد بود که علاقهٔدانشجو را جلب می‌کنند. نظریه‌ای جهانی یا روش کاربردی جهانی که مناسب هر پرسش باشد، وجود ندارد. وقوف به این مسئله توانایی‌بخش است به این معنا که دانشجویان و ملاحظات و علایق و تمایلات روشنفکری آنان را موضوع اصلی قرار می‌دهد.

قسمت سوم کتاب به ا[illegible]دلال میان‌رشته‌ای بین پژوهشگران مطالعات تئاتر و اجرا و سایر رشته‌ها روی می‌آورد. اگرچه مطالعات تئاتر و اجرا به شکل اساسی با مطالعهٔاجراها عجین است، اما دپارتمان آکادمیک واحدی وجود ندارد که تمامی مهارت‌های ضروری برای مطالعهٔتمامی ژانرها و انواع اجرا را آموزش دهد. برای تحلیل مسابقه‌های ورزشی، مراسم مذهبی وآیینی، گردهم‌آیی‌ها و تظاهرات سیاسی، تشریفات درباری و غیره، می‌توانیم روش‌های تحلیل اجرا را به کار ببندیم. برای فهم درست این اجراها در حوزه‌های خود، به تخصص ویژهٔ پژوهشگران مذهب، سیاست، قانون، جامعه‌شناسی، انسان‌شناسی و غیره نیز نیاز داریم. برای پژوهشگران، فراگیر بودن اجرا همکاری‌های میان‌رشته‌ای را بین زمینه‌ها و رشته‌ها ایجاد می‌کند. برای دانشجویان، طبیعت سرگشودهٔ پژوهش تئاتر و اجرا هم یک چالش و هم یک امکان است که دانشجویان را ترغیب می‌کند تا از مهارت‌های خود در تحلیل اجرا، تاریخ تئاتر، و کار نظری استفاده کنند تا ژانرهای اجراهای دیگر را که بیرون از حوزهٔهنر تئاتر و اجرا هستند، تفسیر کنند. البته در عین حال نشان می‌دهد که ما باید از محدودیت‌های رویکردهای خود و این‌که پروژه‌های پژوهشی مشخص نیازمند همکاری میان‌رشته‌ای هستند آگاه باشیم.

اگر این درآمد برای مطالعات تئاتر و اجرا بتواند به دانشجویان کمک کند تا علایق و پرسش‌های پژوهشی خود را مطرح کنند و راه خود را به رشته بیابند، به هدف خود دست یافته‌است.

برلین، آوریل ۲۰۱۳
اریکا فیشر ـ لیشته

www.ketab.ir